

Anonimizált változat

Fordítás

C-91/20 – 1

C-91/20. sz. ügy

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem

A benyújtás napja:

2020. február 24.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Bundesverwaltungsgericht (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. december 18.

Felperes és felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél:

LW

Alperes és a felülvizsgálati eljárásban ellenérdekű fél:

Bundesrepublik Deutschland

Másolat

Bundesverwaltungsgericht

VÉGZÉS

[omissis]

VG5K511/18.A

Kihirdetve
2019. december 18-án
[omissis]

Az LW, kiskorú gyermek,
törvényes képviselői: szülei,

[omissis]

felperes és felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél,

[omissis] **[eredeti 2. o.]**

é s

a Bundesrepublik Deutschland (Németországi Szövetségi Köztársaság),

[omissis]

alperes és ellenérdekű fél,

között folyamatban lévő közigazgatási jogvitában

a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság, Németország) első tanácsa

a 2019. december 18-i tárgyalás alapján

[omissis]

a következőképpen határozott:

Az eljárást felfüggeszti.

Az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti az Európai Unió Bírósága elé:

- 1) Úgy kell-e értelmezni a 2011/95/EU irányelv 3. cikkét, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami rendelkezés, amely szerint a menekült jogállásúként elismert személy kiskorú és nem házas gyermekének e személytől eredő származékos menekült jogállását (úgynevezett családi menekültvédelem) akkor is el kell ismerni, ha e gyermek – a másik szülő révén – mindenképpen rendelkezik olyan másik ország állampolgárságával is, amely nem azonos a menekült származási országával, és amelynek védelmét igénybe tudja venni?
- 2) Úgy kell-e értelmezni a 2011/95/EU irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy az a korlátozás, amely szerint csak annyiban kell biztosítani, hogy a családtagok igényelhessék az említett irányelv 24–35. cikkében említett ellátásokat, amennyiben mindez összeegyeztethető a családtag személyes jogállásával, megtiltja, hogy

az első kérdésben vázolt körülmények között elismerjék a kiskorú gyermeknek a menekültként elismert személytől eredő származékos menekült jogállását? **[eredeti 3. o.]**

- 3) Jelentőséggel bír-e az első és második kérdésre adandó válasz szempontjából, hogy a gyermeknek és szüleinek lehetőségük van arra, és elvárható tőlük, hogy abban az országban létesítsenek tartózkodási helyet, amelyben a gyermek és az anyja állampolgársággal rendelkezik, amelynek védelmét igénybe tudják venni, és amely nem azonos a menekült (az apa) származási országával, vagy elegendő, hogy a családi egység a tartózkodási jogra vonatkozó rendelkezések alapján fenntartható a szövetségi területen?

I n d o k o l á s:

I.

- 1 A 2017-ben [omissis] a Németországi Szövetségi Köztársaság területén született felperes családtagként a menekült jogállás elismerését kéri. A felperes mindenképpen rendelkezik tunéziai állampolgársággal. A tényállást megállapító bíróság nem határozta meg, hogy szír állampolgársággal is rendelkezik-e.
- 2 A felperes anyja, aki Líbiában született, tunéziai állampolgár. Menedékjog iránti kérelmében az anya előadta, hogy szokásos tartózkodási helye kiutazásáig Líbiában volt. Az anya menedékjog iránti kérelmét elutasították. A felperes apja saját bevallása szerint arab etnikumú és muszlim hitű szír állampolgár. Az apa menekült jogállását 2015 októberében ismerték el.
- 3 2017. szeptember 15-i határozatával a Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (szövetségi bevándorlási és menekültügyi hivatal, Németország) mint nyilvánvalóan megalapozatlant elutasította a felperes menedékjog iránti kérelmét.
- 4 2019. január 17-i megtámadott ítéletével a Verwaltungsgericht Cottbus (cottbusi közigazgatási bíróság, Németország) megsemmisítette a 2017. szeptember 15-i határozatot annyiban, amennyiben az a felperes menekültvédelem elismerése iránti kérelmét mint nyilvánvalóan megalapozatlant, nem pedig mint csak megalapozatlant utasította el, a keresetet azonban ezt meghaladó részében elutasította. A felperes nem felel meg a menekült jogállás elismerésével kapcsolatos feltételeknek, mivel Tunéziában, „– **[eredeti 4. o.]** legalábbis egyik – származási országában” nem kell megalapozottan üldöztetéstől félnie. A nemzetközi menekültvédelem kiegészítő jellegének elve alapján a felperesnek a Szíriában való üldöztetéstől való megalapozott félelemre tekintettel az állampolgársága szerinti tunéziai állam védelmét kell igénybe vennie. A felperes a szír apját Németországban megillető menekültvédelemhez kapcsolódóan sem jogosult az [Asylgesetz] (a menedékjogról szóló törvény[, a továbbiakban: AsylG]) 26. §-ának (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 26. §-a (5) bekezdésének első mondata szerinti családi menekültvédelem biztosítására. Ellentétes ugyanis a magasabb rendű uniós joggal és különösen az abban is

érvényesülő, a menedék- és a nemzetközi menekültjog általános elvét képező kiegészítő jelleg elvével a nemzetközi védelem olyan személyekre való kiterjesztése, akik – mint a felperes – személyes joguk alapján egy védelem biztosítására képes másik állam állampolgáraként – és ezért mintegy eleve – nem szorulnak védelemre.

- 5 A felperes azzal indokolja felülvizsgálati kérelmét, hogy tunéziai állampolgár. Az eltérő nemzeti hovatartozású szülők kiskorú gyermekei esetében akkor is el kell ismerni az AsylG 26. §-ának (5) bekezdésével összefüggésben értelmezett 26. §-ának (2) bekezdése szerinti családi menekült jogállást, ha csak az egyik szülőt ismerték el menekült jogállásuként. Ez nem áll ellentétben a nemzetközi menekültvédelem kiegészítő jellegének elvével. A 2011/95/EU irányelv 3. cikke lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy abban az esetben, ha valamely családtag számára elismerik a nemzetközi védelmet, előírják e védelem elismerésének e család más tagjaira való kiterjesztését is, amennyiben e személyekre nem vonatkoznak a 2011/95/EU irányelv 12. cikkében foglalt kizáró okok, és a helyzetük a család egysége fenntartásának szükségessége folytán összefügg a nemzetközi védelem logikájával. A jogalkotás során különös figyelmet kell szentelni a kiskorúak védelmének és a gyermek mindenek felett álló érdekének. Ez következik az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének (kihirdette: az 1991. évi LXIV. tv.) 3., 9., 18. és 22. cikkéből, bevezetéséből, valamint az azzal kapcsolatos 2017. november 16-i közös nyilatkozatból..

- 6 Az alperes egyetért a megtámadott ítélettel. **[eredeti 5. o.]**

II.

- 7 A jogvitát fel kell függeszteni. Az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatal céljából az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) elé kell terjeszteni a végzés rendelkező részében megfogalmazott kérdéseket. E kérdések a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 337., 9. o.; helyesbítések: HL 2017.L 167., 58. o.; HL 2019. L 19., 20. o.; a továbbiakban: 2011/95/EU irányelv) 3. cikkének és 23. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkoznak.
- 8 1. A jogi értékelést a német jogban a legutóbb a 2019. november 20-i törvény (BGBl. I 1626. o.) 48. cikkével módosított [AsylG] 2008. szeptember 2-án kihirdetett változata (BGBl. I 1798. o.) alapján kell elvégezni. Az AsylG 77. §-a (1) bekezdése első mondatának első tagmondata értelmében a bíróság az [AsylG-n] alapuló jogvitákban az utolsó tárgyalás időpontjában fennálló jogi és ténybeli körülményeket veszi alapul.
- 9 A jogvita eszerint irányadó jogi hátterét a nemzeti jog következő rendelkezései képezik:

AsylG 3. §

(1) A külföldi személy a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. július 28-i egyezmény [kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.] [omissis] értelmében vett menekült, ha

1. faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, politikai meggyőződése avagy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása miatti üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt
2. a) az állampolgársága szerinti országon (származási ország) kívül tartózkodik, és b) nem tudja, vagy az üldöztetéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni
[...]

AsylG 26. §

[...]

(2) A menedéjjoggal rendelkező személynek a menedéjjog iránti kérelme benyújtásának időpontjában kiskorú és nem házas gyermeke menedéjjogát kérelemre elismerik, ha a külföldi személy menedéjjogának elismerése **[eredeti 6. o.]** ellen nincs helye jogorvoslatnak, és ez az elismerés nem vonható vissza.

[...]

(5) A nemzetközi védelemben részesülő személyeknek az (1)–(3) bekezdés értelmében vett családtagjaira az (1)–(4) bekezdés megfelelően alkalmazandó. A menedéjjog helyébe a menekült jogállás vagy a kiegészítő védelem lép. [...]

[...]

- 10 2. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések ügydöntő jelentőségük és tisztázást igényelnek a Bíróságtól.
- 11 2.1. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések jelentőséggel bírnak a felperes menekült jogállás elismerése iránti kérelme tárgyában történő döntéshozatal szempontjából.
- 12 a) A felperes nem jogosult saját jogon a menekült jogállás elismerésére (az AsylG 3. §-ának (4) bekezdése).
- 13 A két vagy több állampolgársággal rendelkező személyek menekült jogállása nem ismerhető el, ha igénybe tudják venni az állampolgárságuk szerinti egyik ország védelmét [omissis]. Ez az 1967. január 31-i New York-i jegyzőkönyvvel (kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.) [omissis] módosított, a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. július 28-i egyezmény (a továbbiakban: Genfi Egyezmény) 1. cikke A. része (2) bekezdésének második albekezdéséből következik, amelyben a nemzetközi menekültvédelem kiegészítő jellegének elve jut kifejezésre. E rendelkezés értelmében nem tekinthető az állampolgársága szerinti ország védelmét nélkülöző személynek az, aki megalapozott félelmen alapuló okok nélkül nem vette igénybe azon országok valamelyikének védelmét, amelynek állampolgára. Főszabály szerint azoknak a személyeknek is az állampolgárságuk

szerinti állam meglévő védelmét kell igénybe venniük, akik csak egy állampolgársággal rendelkeznek, de egy másik állam (például a korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti állam) vonatkozásában megalapozottan félnek az üldöztetéstől (a Genfi Egyezmény 1. cikke A. része (2) bekezdésének első albekezdése). Ebben az értelemben kell értelmezni a 2011/95/EU irányelv 2. cikkének d) és n) pontját, valamint az AsylG 3. §-ának (1) bekezdését is: ez alapján csak az minősül a 2011/95/EU irányelv 2. cikkének d) pontja értelmében vett menekültnek, aki nélkülözi a védelmet, mert nem részesül hatékony védelemben a 2011/95/EU irányelv 2. cikkének n) pontja értelmében [eredeti 7. o.] vett származási ország részéről [omissis]. Ezen elvek alapján a felperes esetében nem ismerhető el a menekült jogállás üldöztetéstől való megalapozott félelem miatt. A felperes ugyanis hatékony védelemben részesülhet a Tunéziai Köztársaságban, az állampolgársága szerinti egyik országban. Nem állnak rendelkezésre arra vonatkozó információk, hogy a Tunéziai Köztársaság ne lenne kész és képes biztosítani a felperes számára az üldöztetéssel és a Szíriába, a felperes menekültként elismert apjának származási országába vagy egy harmadik államba (láncszerű kiutasítás) történő kiutasítással szembeni szükséges védelmet.

- 14 b) A kiskorú felperes viszont megfelel azoknak a feltételeknek, amelyeket az AsylG 26. §-ának (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 26. §-a (5) bekezdésének első és második mondata a menekültként elismert szülő kiskorú és nem házas gyermekei menekült jogállásának elismerésével kapcsolatban előír. A felperes – saját bevallása szerint – szír apja tekintetében elismerték a menekült jogállást. Az AsylG 26. §-a (5) bekezdésének első és második mondatával összefüggésben értelmezett 26. §-ának (2) bekezdése az elismert menekültnek a Németországi Szövetségi Köztársaság területén született gyermekeire is alkalmazandó. Nem feltétel, hogy a szülő-gyermek viszony már abban az államban is fennállt, amelyben a menekültet üldözik. A nemzeti jogot az uniós jogra figyelemmel úgy kell értelmezni, hogy a családi menekültvédelmet akkor is biztosítani kell, ha a családtag olyan állam állampolgárságával (is) rendelkezik, amelyben nincs üldöztetésnek kitéve.
- 15 2.2. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések tisztázást igényelnek a Bíróságtól.
- 16 a) Előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra kíván választ kapni, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló helyzetben úgy kell-e értelmezni a 2011/95/EU irányelv 3. cikkét, hogy azzal ellentétben az AsylG 26. §-a (5) bekezdésének első és második mondatával összefüggésben értelmezett 26. §-ának (2) bekezdésében foglalt olyan szabályozás, amely szerint a nemzeti hatóságok akkor is kötelesek az elismert menekült kiskorú és nem házas gyermekének – e személytől eredő származékos – menekült jogállását elismerni, ha a gyermek és másik szülője rendelkezik olyan másik [eredeti 8. o.] ország állampolgárságával, amely nem azonos az elismert menekült származási országával, és amelynek védelmét igénybe tudják venni.

- 17 A 2011/95/EU irányelv 3. cikke lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy kedvezőbb szabályokat vezessenek be annak meghatározására, hogy ki minősül menekültnek, amennyiben e vonatkozó szabályok összeegyeztethetők az elismerési irányelvvel.
- 18 aa) A Bíróság ítélkezési gyakorlata tisztázta, hogy a kedvezőbb szabály akkor egyeztethető össze a 2011/95/EU irányelvvel, ha nem veszélyezteti az irányelv általános rendszerét vagy célkitűzéseit. Összeegyeztethetetlenek azok a nemzeti szabályok, amelyek a menekült jogállást a nemzetközi védelem logikájával egyáltalán össze nem függő helyzetben lévő, harmadik országbeli állampolgároknak vagy hontalan személyeknek biztosítják (a Bíróság 2014. december 18-i M'Bodj ítélete, C-542/13, EU:C:2014:2452, 44. pont). A nemzetközi védelem logikájával való összefüggés ilyen hiányának egyik esetét a 2011/95/EU irányelv 12. cikkében szabályozott kizáró okok alapozzák meg. Így a 2011/95/EU irányelv 3. cikkében szereplő fenntartással ellentétesek például az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek alapján a 2011/95/EU irányelvben előírtak szerint menekültként ismerik el a 12. cikk (2) bekezdése értelmében ez alól kizárt személyt (a Bíróság 2010. november 9-i B és D ítélete, C-57/09 és C-101/09, EU:C:2010:661, 115. pont). Ha az elismert menekült családtagjaira a 2011/95/EU irányelv 12. cikkében szabályozott kizáró okok egyike sem vonatkozik, és a helyzetük a család egysége fenntartásának szükségessége folytán összefügg a nemzetközi védelem logikájával, a 2011/95/EU irányelv 3. cikke lehetővé teszi a tagállamok számára e védelem elismerésének e család más tagjaira való kiterjesztését is (a Bíróság 2018. október 4-i Ahmedbekova és Ahmedbekov ítélete, C-652/16, EU:C:2018:801, 74. pont).
- 19 A nemzetközi védelemnek a nemzetközi védelemre jogosult személy közeli családtagjaira való kiterjesztése, amit az AsylG 26. §-a lehetővé tesz attól függetlenül, hogy konkrétan az adott családtag esetében is indokolt-e a védelem biztosítása, a nemzeti jog szerint kettős funkcióval rendelkezik. Egyrészt azon a tapasztalaton alapul, hogy az ellenzéki erők ellen folytatott küzdelemben türelmetlenséget tanúsító államok hajlamosak a politikai ellenfél helyett [eredeti 9. o.], akit nem tudnak kézre keríteni, azokat a személyeket „elővenni”, akik az üldözöthöz különösen közel állnak, hogy ezáltal ilyen vagy olyan módon mégiscsak elérjék az eltérő vélemények elnyomására irányuló céljukat [omissis]. Ezt az összefüggést hangsúlyozza a 2011/95/EU irányelv (36) preambulumbekzdése. A már védelemre jogosultként elismert, „családegyesítésre jogosult” családtag származási országa számára e tekintetben rendszerint nem bír jelentőséggel, hogy a további családtag egy további olyan állam állampolgárságával is rendelkezik-e, amelyben védelmet élvez az üldöztetéssel szemben. Az AsylG 26. §-a másrészt a 2011/95/EU irányelv 23. cikkének (2) bekezdése által azon családtagok számára biztosított családi védelmet ülteti át az uniós jog által ilyen formában meg nem követelt „túlzó” módon, akik személyükben nem jogosultak ilyen védelemre. A nemzeti jogalkotó nem egyedi szabályok útján biztosítja e személyi kör számára a 2011/95/EU irányelv 24–35. cikkében említett ellátásokat. A családi egység fenntartása érdekében ezt azáltal biztosítja, hogy a nemzetközi védelemre jogosult személy

védelmi jogállását a többi családtag számára is biztosítja, mégpedig – a 2011/95/EU irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerinti személyes kizáró okokat megvalósító személyek kizárásával (az AsylG 26. §-ának (4) bekezdése) – attól függetlenül, hogy konkrétan az adott családtag esetében is indokolt-e a védelem biztosítása. E kettős funkcióra tekintettel az olyan személy családtagja menekült jogállásának nemzeti jogon alapuló automatikus elismerése, akinek e jogállását a 2011/95/EU irányelv alapján ismerték el, főszabály szerint mindenképpen összefügg a nemzetközi védelem logikájával (a Bíróság 2018. október 4-i ítélete, C-652/16, 72. pont).

- 20 bb) A Bíróságnak mindazonáltal uniós jogi szempontból tisztázni kell azt a kérdést, hogy összeegyeztethető-e a 2011/95/EU irányelv általános rendszerével és célkitűzéseivel az, ha a családi menekültvédelmet az elismert menekült olyan harmadik országbeli állampolgár családtagjai számára is biztosítják, akik olyan másik ország állampolgárságával rendelkeznek, amely nem azonos a menekült származási országával, és amelynek védelmét élvezik, vagy ez összeegyeztethetetlen személyes jogállásukkal. **[eredeti 10. o.]**
- 21 (1) Az összeegyeztethetlenségre utalhatnak a 2011/95/EU irányelv és a Genfi Egyezmény különböző rendelkezései, amelyek egyaránt a nemzetközi menekültvédelem kiegészítő jellegének elvét tükrözik. A 2011/95/EU irányelv (4) preambulumbekzdése szerint az 1967. január 31-i New York-i jegyzőkönyvvel módosított Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi. A Genfi Egyezmény 1. cikke A. része (2) bekezdésének első albekezdése értelmében az egyezmény alkalmazásában a „menekült” fogalma alkalmazandó minden olyan személyre, aki 1951. január 1. előtt történt események következtében üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való vélelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni. A Genfi Egyezmény 1. cikke A. része (2) bekezdése második albekezdésének első tagmondata szerint olyan személy esetében, aki több állampolgársággal rendelkezik, az „állampolgársága szerinti ország” kifejezés jelenti mindazokat az országokat, amelyeknek e személy állampolgára. A Genfi Egyezmény 1. cikke A. része (2) bekezdése második albekezdésének második tagmondata szerint nem tekinthető az állampolgársága szerinti ország védelmét nélkülöző személynek az, aki megalapozott félelmen alapuló okok nélkül nem vette igénybe azon országok valamelyikének védelmét, amelynek állampolgára. A Genfi Egyezmény 1. cikke A. részének (2) bekezdése a nemzetközi menekültvédelem kiegészítő jellege elvének kifejeződése.
- 22 Ezt az elvet a 2011/95/EU irányelv preambulumbekzdései is tükrözik. A 2011/95/EU irányelv (12) preambulumbekzdése szerint ezen irányelv legfőbb célja többek között annak biztosítása, hogy valamennyi tagállamban azonos feltételeket alkalmazzanak a nemzetközi védelemre valóban rászoruló beazonosítására. A 2011/95/EU irányelv (15) preambulumbekzdése szerint nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá azon harmadik országbeli állampolgárok, akik számára nem a nemzetközi védelem szükségessége miatt, hanem kivételes vagy

humanitárius okból hozott diszkrecionális döntés alapján engedélyezték a tagállamok területén való tartózkodást (lásd ezzel kapcsolatban: a Bíróság 2014. december 18-i ítélete, C-542/13, 46. pont).

- 23 Anyagi jogi szempontból a nemzetközi kiegészítő jelleg elve a 2011/95/EU irányelv 2. cikkének d) pontjában is kifejezésre jut. Ugyanez [eredeti 11. o.] a helyzet a 2011/95/EU irányelv 11. cikke (1) bekezdésének c) pontja esetében is. A megszüntető klauzula egyértelművé teszi, hogy aki nemzeti védelmet élvez, annak nincs szüksége a nemzetközi védelemre (UNHCR, Kézikönyv a menekült státusz meghatározására szolgáló eljárásról és az azzal kapcsolatos követelményekről a menekültek helyzetéről szóló 1951. évi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv alapján, 2011. decemberi állapot [a német változat 2013. évi állapota], 129. pont). A nemzetközi menekültvédelem kiegészítő jellege elvének anyagi jogi kifejeződéseként értékelik ezenfelül részben a 2011/95/EU irányelv 23. cikke (2) bekezdésének utolsó tagmondatát is. A személyes jogálláshoz („personal legal status”/„statut juridique personnel”) e tekintetben az egy másik, illetve egy további állampolgársággal való rendelkezést rendelik hozzá ([omissis] így a belga Conseil du Contentieux des Etrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság, Belgium) is, amely szerint a 2011/95/EU irányelv 23. cikke a családtag személyes jogállása „(például egy másik állampolgársága)” figyelembevételének szükségességére emlékezteti a tagállamokat [idézet: Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal, A nemzetközi védelemre való jogosultság (2011/95/EU irányelv) – Igazságügyi elemzés, 2018., 109. és azt követő oldal, 640. lábjegyzet]). A családtag személyes jogállásával való összeegyeztethetőséggel az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosa a nemzetközi jogi szempontból nem kötelező erejű, de a 2011/95/EU irányelv (22) preambulumbekzdésével összhangban a jogalkalmazás egységességének megteremtése érdekében értelmezési iránymutatásként figyelembe veendő, „Kézikönyv a menekült státusz meghatározására szolgáló eljárásról és az azzal kapcsolatos követelményekről a menekültek helyzetéről szóló 1951. évi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv alapján” című kiadvány 184. pontjában foglalkozik. E pont a következőket fejt ki a Genfi Egyezmény 1. cikke A. része (2) bekezdése második albekezdésének második tagmondatával kapcsolatban:

„Ha a családfő megfelel az Egyezmény szerinti meghatározásnak, úgy az általa eltartott családtagoknak a családi egység elve alapján általában biztosítják a menekült státuszt. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a formális menekült státuszt nem biztosíthatják az eltartottnak, ha ez nem egyeztethető össze személyes jogállásával, ugyanis a menekült család eltartott tagjai lehetnek a befogadó állam vagy egy harmadik állam polgárai, akik ennek megfelelő védelmet élveznek. Ilyen [eredeti 12. o.] körülmények között számukra nem indokolt a menekült státusz biztosítása.”

(ebben az értelemben lásd továbbá: az UNHCR állandó bizottsága, *Questions relatives à la protection de la famille*, 1999. június 4-i EC/49/SC/CRP.14. sz. dokumentum, 9. pont, <https://www.unhcr.org/fr/excom/standcom/4b30a6i8e/questions-relatives-protection-famille.html>).

- 24 A 2011/95/EU irányelv 4. cikke (3) bekezdésének e) pontja értelmében a nemzetközi védelem iránti kérelem értékelése egyedi alapon, annak figyelembevételével történik, hogy észszerűen elvárható-e a kérelmezőtől, hogy egy olyan másik állam védelmét vegye igénybe, amelynek állampolgárságát megszerezheti. A rendelkezés máshol szabályozott anyagi jogi feltételeket alakít át hatósági vizsgálati jogkörre, amely a Genfi Egyezmény 1. cikke A. részének (2) bekezdésére tekintettel különösen a több állampolgársággal való rendelkezéssel kapcsolatos vizsgálatok követelményére vonatkozik [omissis].
- 25 Eljárásjogi szempontból a nemzetközi menekültvédelem kiegészítő jellegének elve többek között a 2013/32/EU irányelv 33. cikke (2) bekezdésének b) pontjában és 35. cikke első mondatának b) pontjában fejeződik ki.
- 26 E megfontolásokból az következhet, hogy ellentétes az irányelvvel, ha a nemzeti jog alapján olyan családtagra is automatikusan kiterjesztik a menekült jogállást, aki olyan másik ország állampolgárságával rendelkezik, amely nem azonos a menekült származási országával, és amelynek védelmét igénybe tudja venni. Ez azzal járna, hogy a családi egységet a 2011/95/EU irányelv 23. cikkének (2) bekezdéséből eredő jogok tiszteletben tartása mellett – a nemzeti jogban előírtaktól eltérően – nem a 2011/95/EU irányelven alapuló jogállás-elismerés útján, hanem a családegyesítéssel kapcsolatos, a tartózkodási jogra vonatkozó rendelkezések feltételei mellett tartózkodási engedély megadása útján kell fenntartani. **[eredeti 13. o.]**
- 27 (2) A menekültvédelemnek a felperesre tunéziai állampolgársága ellenére való kiterjesztésének összeegyeztethetősége mellett szól viszont az, hogy származékos menekült jogállásról van szó, amelynek éppen nem feltétele, hogy a családtag maga is megfeleljen a menekült jogállás kritériumainak (a 2011/95/EU irányelv 2. cikkének d) pontja). Ha az irányelvvel összeegyeztethető, hogy a családtagok ilyen származékos menekült jogállását akkor is elismerik, ha megállapítást nyer, hogy nem kell megalapozottan üldöztetéstől félniük, nehezen érthető, hogy egy olyan védelmet biztosító származási ország létezése, amely nem azonos a menekült származási országával, miért zárna ki a (származékos) menekült jogállás elismerésére való jogosultságot. A származási ország védelmének igénybevételére vonatkozó lehetőség ugyanis nem képez – a menekült fogalmának meghatározásától megkülönböztethető – kizáró okot. A védelemnek a családtagra való kiterjesztése ezért a család egysége fenntartásának szükségessége folytán adott esetben a jelen helyzetben is kellőképpen összefügg a – menekült számára elismert – nemzetközi védelem logikájával. A Bíróság nem vette figyelembe az Ahmedbekova ügyben, hogy a családi egység a családtagnak megadott tartózkodási engedély útján is biztosítható-e abban az országban, amelyben a

menekült menedékre lelt (lásd: a Bíróság 2018. október 4-i ítélete, C-652/16, 73. pont).

- 28 b) Ezenfelül az is tisztázást igényel, hogy milyen jelentőséget kell tulajdonítani a 2011/95/EU irányelv 23. cikkének (2) bekezdésében szereplő, a családtag személyes jogállásával való összeegyeztethetőségre vonatkozó fenntartásnak. A személyes jogállás összeegyeztethetőségére vonatkozó fenntartás alapját az Európai Bizottságnak a későbbi 2004/83/EK irányelvre vonatkozó javaslatához az Európai Parlament által benyújtott módosító javaslat képezi. Az „amennyiben e jogállás nem összeegyeztethetetlen meglévő jogállásával” megfogalmazást annak idején azzal magyarázták, hogy egyes családtagok bizonyos körülmények között olyan önálló és eltérő jogállással rendelkeznek, amely bizonyos körülmények között nem egyeztethető össze a nemzetközi védelmi jogállással (az állampolgári jogokért és szabadságjogokért, belügyekért és igazságügyért felelős bizottság 2002. október 8-i jelentése, COM(2001)510 – C5-0573/2001 – 2001/0207(CNS), 17. o., 22. módosító indítvány). **[eredeti 14. o.]**
- 29 Az UNHCR úgy értelmezi a fenntartást, hogy előfordulnak olyan körülmények, amelyek között nem alkalmazható a származékos jogállás elve, mégpedig ha a családtagok maguk is menedékjogot kívánnak kérni, vagy ha a származékos jogállás biztosítása összeegyeztethetetlen lenne személyes jogállásukkal, például ha a fogadó ország állampolgárságával rendelkeznek, vagy mert állampolgárságuk alapján kedvezőbb szabályra hivatkozhatnak (az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosának (UNHCR) a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről [helyesen: feltételeire] és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelvhez (HL L 304/12., 2004.9.30.[; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 96. o.]) fűzött észrevételei, 33. o., a 23. cikk (1) és (2) bekezdéséhez fűzött észrevételek).
- 30 A szakirodalom azt az álláspontot képviseli, hogy a fenntartás címzettjei kizárólag a fogadó tagállamnak vagy az Európai Unió valamely másik tagállamának állampolgárai, illetve a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárok [omissis]. Ez azonban nem tűnik ki a szükséges egyértelműséggel a 2011/95/EU irányelv 23. cikkének (2) bekezdéséből. Ezért felmerül a kérdés, hogy a 2011/95/EU irányelv 23. cikkének (2) bekezdése szerinti fenntartás kizárja-e a 2011/95/EU irányelv 24–35. cikkében említett ellátásokból az olyan harmadik állam állampolgárságával rendelkező családtagokat, amely nem azonos a menekült származási országával, és amelynek védelmét e családtagok élvezik, és e fenntartás miatt a családtagok lényegében csak az idegenrendészeti jog alapján tarthatják fenn a családi egységet [omissis].
- 31 c) A kérdést előterjesztő bíróság szerint tisztázást igényel végül, hogy mennyiben bír jelentőséggel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésre adandó válasz szempontjából, hogy a kiskorú és nem házas gyermeknek és szüleinek az egyik szülő menekült jogállására tekintettel és az egyedi ügy

ténybeli körülményei alapján lehetőségük van arra, és elvárható tőlük, hogy a gyermek és az egyik szülő állampolgársága szerinti országban [eredeti 15. o.] létesítsenek tartózkodási helyet, amelynek védelmét igénybe tudják venni, és amely nem azonos a menekültként elismert másik szülő származási országával. E tekintetben figyelembe kell venni, hogy a német jog alapján a családi egység főszabálya szerint a családjegyesítéssel kapcsolatos, a tartózkodási jogra vonatkozó rendelkezések alapján is fenntartható a fogadó tagállamban anélkül, hogy e tekintetben mindazonáltal egy minden elképzelhető esetet lefedő, feltétlen jogosultság állna fenn.

- 32 A menekült nem létesíthet tartózkodási helyet a családtagjainak állampolgársága szerinti országban, ha például már az ezen országba való beutazást is megtiltják számára. Semmiképpen nem várható el tőle, hogy az említett országban létesítsen tartózkodási helyet, ha attól kell tartania, hogy kiutasítják az őt üldöző országba, vagy a valamely harmadik államba történő kiutasítás (láncszerű kiutasítás) veszélyének lesz kitéve (a visszaküldés tilalma). A jelen helyzetben azonban az elvárhatóság esetlegesen már csak azért sem áll fenn, mert a valamelyik tagállamban elismert menekült – a pusztán tartózkodási jogon felül – a menekült jogálláshoz kapcsolódó összes jogot is nyomban igénybe tudja venni; erre csak abban az államban van minden további nélkül lehetősége, amely elismerte menekült jogállását (lásd: a Bíróság 2019. november 13-i Hamed és Omar végzése, C-540/17 és C-541/17, EU:C:2019:964, 40. pont). Nem tisztázott ezenfelül, hogy egyéb olyan egyéni körülményeket is figyelembe kell-e venni e tekintetben, amelyek miatt a ténybeli körülmények alapján nem tűnik lehetségesnek vagy elvárhatónak, hogy a menekült, a kiskorú és nem házas gyermek vagy a másik szülő tartózkodási helyet létesítsen. Az ilyen körülmények figyelembevétele mellett szólhat az arányosság elve.

[omissis]